

**EVANGELISKA
FRIKYRKAN**

Pastor inom Evangeliska Frikyrkan

Författare: Øyvind Tholven och EFKs förtroenderåd

Antagen av: EFKs styrelse den 23:e mars 2019 att ersätta tidigare antagna Pastorskriterier.

Inledning

När en församling i Evangeliska Frikyrkan (EFK) söker en pastor kommer ofta frågan upp om vad en pastors tjänst är och hur en person som är lämpad för en sådan uppgift känns igen. Från andra hållet kan en person som börjat känna igen en inre kallelse till pastorstjänst behöva hjälp att förstå hur vägen till tjänst ser ut och om EFK är rätt sammanhang. Skrivningen är en hjälp för EFKs församlingar samt blivande och nuvarande pastorer att hantera frågor kopplade till tjänsten som pastor. Vårt syfte är att tydliggöra ansvarstagande och skapa klarhet om vad som gäller för pastorer i vår gemenskap.

Detta dokument är vägledande för församlingar och pastorer inom EFK. Ordningen har beslutats av EFKs styrelse efter förslag från förtroenderådet. I förarbetat har Sverigeprogrammets ledningsgrupp, Medarbetarförbundets årsmöte och styrelse samt en teolog vid Akademi för Ledarskap och Teologi (ALT) deltagit.

EFK är enligt stadgarna ”en sammanslutning av självständiga kristna församlingar”. Stadgarnas formulering innebär att de lokala församlingarna är den grundläggande storheten. Lokala församlingar är fria och självständiga, men har slutit sig samman för att uttrycka sitt ömsesidiga beroende och sin överlåtelse till varandra i en förpliktande relation. Detta uttrycks såväl inom en lokal församling som mellan församlingar (Se dokumentet ”Evangeliska Frikyrkans tro och självförståelse”).

Det finns en stor poäng i att vi arbetar utifrån en samsyn inom rörelsen, även om församlingar kan komma att betona olika moment i dessa skrivningar på olika sätt.

Pastorns tjänst

Församlingen avskiljer män och kvinnor till tjänst som pastorer för att de ska ägna sig åt bönen, Ordet och det andliga ledarskapet. Andligt ledarskap utövas exempelvis genom undervisning, förkunnelse, evangelisation, själavård och andlig vägledning.

Allt ledarskap i församlingen bottenar i att personen själv är djupt rotad i Guds ord och i bönen för att med sitt liv och sin tro spegla en mognad som andra kan ta rygg på (1 Tim 3:1-7; Tit 1:5-9; Hebr 13:7-8). Detta förtydligas nedan i uttalade kriterier för att vara i tjänst.

Kallelsen till tjänst som pastor grundar sig i den förståelse av församlingsledarens ansvar och förtroende såsom den beskrivs i Bibeln. I pastoralbrevens samt texter som Apg 20:17-22 och 1 Pet 5:1-5 blir det tydligt att församlingsledaren bär sitt ansvar inför Gud, ska vara en god lärare, vaka över, utöva omsorg om och vägleda de som delar församlingens gemenskapen samt kunna skapa ett gott förtroende från människor utanför församlingen. Församlingen ska också ta vård om de som leder och underlätta deras tjänst (1 Tim 5:17-20; 1 Thess 5:12-13; Hebr 13:17).

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Pastor betyder herde och är ett av de mest frekventa begreppen som används för och definierar ledarskap i Bibeln. Jesus är den store herden och de som leder i hans namn ska likt honom vara som herdor i sitt ledarskap. Detta blir tydligt när Jesus upprättar Petrus efter sin uppståndelse (Joh 21:15-17). Herden verkar i Jesu språkbruk vara en bredare uppgift än vad Paulus syftar till i Ef 4. Herden är den som leder, som vaktar grinden och som lämnar de 99 för den enda som kommit bort (Joh 15:1-7). När Petrus senare beskriver församlingsledarnas uppdrag är det denna erfarenhet som återkommer tillsammans med Jesus undervisning om att inte uppträda som herrar i sitt ledarskap utan vara tjänare (Matt 20:25-27; Joh 13:12-17; 1 Petr 5:2-3). Paulus återkommer till denna form av herdeskap när han uppmanar församlingsledarna i Efesos att vara herdor för Guds hjord (Apg 20:28).

Pastoralt ansvar

En pastor bejakar vid avskiljningen att ”med Andens hjälp stå i Ordet och bönen tjänst, döpa och dela nattvardens gåvor, utöva själavård och leda församlingen i gudstjänst och mission”.

Församlingens pastor(er) är inte ensam(ma) om att utföra denna tjänst utan äger rum i samspelet med församlingen och de andra ledarna där. Tillsammans med övriga församlingsledare har församlingens pastor(er) ett särskilt ansvar att vaka över att dessa olika praktiker och funktioner förvaltas på ett sätt som uttrycker Bibelns intentioner.

En församling kan också avskilja eller installera en ungdomspastor, barn- och familjepastor, omsorgspastor, fängelsepastor, studentpastor, sjukhuspastor eller liknande. Sådana pastorsfunktioner utgår från samma förståelse av tjänsten som ovan och de avger samma löften och försäkran vid avskiljning även om det pastorala ansvaret genom sådana tjänster avgränsas till en särskild målgrupp eller miljö.

Föreståndarens tjänst och ansvar

I en pastors tjänst kan det ingå att vara församlingens föreståndare och därmed ingå i församlingsledningen.¹ Att vara föreståndare innebär ofta att tillsammans med församlingens ordförande planera församlingsledningens arbete. Uppdraget innebär också att på olika sätt företräda församlingen gentemot samhället och andra församlingar.

I församlingar med flera anställda kan arbetsledning av övriga medarbetares arbete, tillsammans med utvecklingssamtal, arbetsmiljöarbete mm ingå. Som föreståndare är pastorn då en länk mellan arbetslaget och församlingsledningen. Föreståndaren är arbetsgivarens representant i arbetslaget och ska ansvara för att de beslut som församlingsledningen fattar implementeras i arbetslaget. Till uppgiften hör också att förmedla övriga medarbetares perspektiv till församlingsledningen. Det ingår också att ta ett övergripande pastoralt ansvar så som det beskrivs ovan.

Vägen in i tjänst

Identifiering

Alla församlingar i EFK har en viktig uppgift i att identifiera personer som församlingen uppfattar att Gud kallar till tjänst som pastor. En viktig förutsättning i förberedelsen för tjänst som pastor i EFK, är att de församlingssammanhang som personen kommer från gör en prövning av dennes lämplighet att i framtiden leda en församling. Detta bör ske innan

¹ Det är också praxis i en del församlingar att fler pastorer än föreståndaren kan ingå i församlingsledningen som fullvärdig ledamot eller kanske lämpligare, som ständigt adjungerad.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

utbildningen och anställning påbörjas. De kriterier som anges senare i detta dokument är vägledande för en sådan bedömning.

Fördjupning

En person som upplever en kallelse och fått denna bekräftad av en församling behöver skaffa sig den erfarenhet och kunskap som behövs för att utföra en pastors tjänst. Senare beskriver vi den utbildning och erfarenhet som är viktiga kriterier för att bli pastor i EFK.

Kontakt med EFK

Under personens förberedelsestid inför tjänst bör kontakt skapas och odlas med EFKs Sverigeprogram. Sverigeprogrammet vill tillsammans med ALT, skapa förutsättningar för en kontakt, men ansvaret för kontakten ligger på personen själv.

Innan tjänst tillträdes bör alltid församlingen och pastorn i fråga ta ett samtal med EFKs Sverigeprogram om det stöd i form av omsorg och fortbildning som Sverigeprogrammet, ALT och Medarbetarförbundet ger pastorer och församlingar.

Överenskommelse om tjänst

Överenskommelse om avskiljning eller installation samt eventuell anställning av pastorer sker alltid i och med en enskild församling. Församlingen ska pröva lämpligheten att avskilja eller installera en person till tjänst som pastor och för att tillsammans med pastorskandidaten utforska om församlingen är rätt sammanhang för tjänsten. För att detta ska kunna ske är det viktigt att både församlingen och pastorskandidaten tydliggör och synliggör sina förutsättningar för tjänsten. Församlingsledningen bereder ofta frågan med hjälp från en rekryteringsgrupp. Rekryteringsprocessen bör innehålla:

- Prövandet av en persons lämplighet med utgångspunkt i kriterierna i slutet av detta dokument.
- En ordentlig bakgrundskontroll med referenstagning.
- Delgivning av aktuella dokument som beskriver församlingen, som församlingsordning, beslutsprotokoll från församlingsmöten, policydokument.
- Samtal om församlingens historia och nuläge där församlingen öppet delar vad som finns av glädje och smärta, det som fungerar väl och det som är församlingens utmaningar.
- Förslag på arbetsbeskrivning som tydliggör ansvarsområden och arbetstider.
- Samtal om de förväntningar som finns på pastorns delaktighet i församlingens utöver själva tjänsten.
- Samtal som tydliggör synen på pastorns ledarskap i församlingen, dess utrymme och gränser i relation till övriga ledar- och beslutsfunktioner.
- Samtal om lön, gällande kollektivavtal och andra arbetsvillkor.
- Samtal om hur församlingen kan lägga tillräkta vid en eventuell flytt, hur välkomnande sker och hur introduktion i tjänsten går till.
- Samtal om hur församlingen vill lägga tillräkta för god hållbarhet i tjänsten. I samtalet bör hänsyn tas till pastorns hela livssituation antingen personen är ensamstående eller har familj.

När den ömsesidiga prövningen har skett och rekryteringsprocessen är klar, fastställs förslaget på anställningsavtal och arbetsbeskrivning av tjänstens innehåll som utgår både från de särskilda

EVANGELISKA FRIKYRKAN

gåvor som den enskilde har och den inriktning på tjänsten som församlingen önskar. Församlingsledningen rekommenderar därefter församlingsmötet att kalla personen till tjänst.

Det är församlingsledningens² uppgift att leda och fördela arbetet mellan församlingens anställda.

Det är möjligt att stå i tjänst som pastor utan att ha en anställning. Även då står personen under församlingsledningens ledarskap och tjänar församlingen utifrån dess inriktning och värderingar.

Avskiljning, installation och identitet som EFK-pastor

Alla som EFKs församlingar avskiljer som pastorer räknas som EFK-pastorer.³ Beslut om vilka som ska avskiljas som pastor inom EFK sker i den lokala församlingen.

De riktlinjer för tystnadsplikt och vigslar som tagits fram inom EFK⁴ gäller för alla EFK-pastorer.

Avskiljning för tjänst sker i den lokala församling där pastorn tillträder. Avskiljningsakten leds av representant för församlingen och/eller av representant för EFKs gemensamma arbete.

En person avskiljs till tjänst första gången hon eller han går in i en pastorstjänst. Om personen senare går över i tjänst i en annan församling, installeras hon eller han som pastor i denna församling.

Om en avskiljning eller ordination till tjänst tidigare har skett i ett annat sammanhang, kan en person bli EFK-pastor genom att övergå till EFK. Detta sker i samråd med berörda samfund.

Om personen ska tjäna i församling i annat samfund men önskar att vara EFK-pastor, avskiljs personen i den EFK-församling som hon eller han hör hemma i om avskiljning inte skett tidigare. Därefter sänds pastorn till den församling hon eller han ska tjäna i. Då görs en överenskommelse mellan pastorn, EFKs Sverigeprogram och det samfund som pastorn temporärt ska tjäna i.

Pastorstjänsten kan också utföras i ekumenisk tjänst (sjukhuspastor, studentpastor, fängelsepastor mm) eller i annan evangelisk tjänst (centralt anställd, retreatverksamhet mm). Då sker avskiljning eller installation i den lokala EFK-församling som pastorn hör hemma i, sedan sänds personen av församlingen ut i sådan tjänst.

I vissa fall kan en person vara pastor i en EFK-församling utan att vara EFK-pastor

- dels i ekumeniska församlingar som anställer pastor som har sin pastorsidentitet i något annat samfund än EFK,
- dels om församlingen kallar pastor från annat samfund. Pastor och församling är då överens om att pastorn behåller sin identitet och relation till sitt tidigare sammanhang. Pastorn är ”utlånad” till EFK.

Den som tillträder som pastor i EFK-församling från annat samfund/sammanhang än EFK förväntas delta i kurser där EFKs teologi och historia bearbetas.

² I detta dokument använder vi begreppet *församlingsledningen* konsekvent. Detta kan i församlingar också kallas äldste, styrelsen, församlingsrådet eller liknande. Det framgår av församlingens organisation eller stadgar vem som har ansvaret i dessa frågor.

³ Undantagen är fleranslutna församlingar och när församlingen installerar en pastor med hemvist i ett annat samfund. Se stycket om identitet och samfundstillhörighet nedan.

⁴ Dessa riktlinjer finns på EFKs hemsida www.efk.se.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Löften och försäkran vid avskiljning

En ordning för avskiljning finns i Gudstjänstboken (Libris 2005). Med några mindre justeringar anger vi här de frågor som en pastor bör ställas vid avskiljning:

Inför Gud, som kallar oss till sitt uppdrag och inför denna församling frågar jag dig, NN som i dag avskiljs till tjänst som pastor:

Tror du på Jesus Kristus som korsfästes, dog och uppstod till försoning och liv för hela världen? Svar: Ja.

Vill du bejaka Guds kallelse till dig, ta emot uppdraget som pastor och förverkliga din kallelse med Kristus som förebild? Svar: Ja.

Vill du med Andens hjälp stå i Ordet och bönen tjänst⁵, döpa och dela nattvardens gåvor, utöva själavård och leda församlingen i gudstjänst och mission? Svar: Ja.

Du ikläder dig särskild tystnadsplikt för pastorer: Lovar du att inte för någon röja vad som anförtros dig under bekännelse av synd eller i enskild själavård?⁶ Svar: Ja.

Vill du i din tjänst förtroendefullt samarbeta i Evangeliska Frikyrkan och medverka till den kristna kyrkans enhet? Svar: Ja.

Gud vill genom sin Ande hjälpa dig att utföra din tjänst i enlighet med de löften du här har avgett.

Byte av tjänst

En pastor som vill byta tjänst, kan kontakta EFKs förtroenderåd för att föra samtal om möjligheter för annan pastortjänst inom EFK.

När en pastor byter tjänst inom EFK ska en installationsakt ske i den nya församlingen. Församlingen gör detta själv utan medverkan av representant från EFKs gemensamma arbete.

När en pastor byter tjänst till en EFK-församling, men tidigare har tjänat inom ett annat samfund, är det av vikt att pastorn då tydligt anger om han eller hon ska övergå till att vara EFK-pastor eller om personen vill stå kvar inom sitt samfund.

Löften och försäkran vid installation

Vid en installationsakt med en redan avskild pastor ställs samma frågor som vid avskiljningen till tjänst, men dessa inleds med orden:

Du ska få bekräfta de löften du gav vid din avskiljning till pastor. Inför Gud, som kallar oss till sitt uppdrag och inför denna församling frågar jag dig, NN som i dag installeras till tjänst som pastor:

Sker installationsakten med en pastor som är inlånad från ett annat samfund eller sammanhang, bör församlingen först kontakta ansvarig inom detta samfund för att avgöra på vilket sätt installationsakten bör gå till.

⁵ "...stå i Ordets och bönen tjänst" är en ny formulering i förhållande till Gudstjänstbokens löfte som bara refererar till "förkunna Ordet".

⁶ EFKs dokument *Tystnadsplikten i Evangeliska Frikyrkan* ger riktlinjer för vad särskild tystnadsplikt innebär. Även denna fråga avviker något från hur den formuleras i Gudstjänstboken där begreppet "bikt" står i stället för "bekännelse av synd". I dessa riktlinjer framgår det att det är möjligt att vara pastor inom EFK ha tystnadsplikt. I sådana fall utelämnas frågan om tystnadslöfte, och det förtydligas för församlingen i akten att pastorn verkar utan tystnadsplikt.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Kriterier för att vara i tjänst

Teologisk övertygelse

Pastorn ska dela och kunna företräda det som uttrycks i dokumentet ”Evangeliska Frikyrkans tro och självförståelse”.

Kallelse

Kallelsen är i första hand till relation med Kristus. Men kallelsen till Kristus är också kallelsen ut i tjänst. Personen ska kunna redogöra för sin personliga kallelse till pastorstjänst.

Pastorn behöver på ett trovärdigt sätt bekräftas av andra i sin kallelse. Bekräftelsen sker genom rekommendation från de sammanhang personen tjänat i samt från församlingspraktik under utbildningen. En församling ger sitt förtroende till personen genom att kalla honom eller henne till pastorstjänst.

Förtroende, karaktär och mognad

All tjänst i församlingen bygger på förtroende, vilket är något som ges av församlingen och inte något en person tar sig själv.

Nya Testamentet betonar betydelsen av att vara ett föredöme som ledare i tro och liv. I detta är pastorn, liksom alla andra efterföljare av Jesus, en person som är på väg i sitt lärjungaskap. Samtidigt är det viktigt att den som kallas till pastor uppvisar en långsiktighet i sin efterföljelse. Pastorn förväntas pågående låta livet mogna i relation till Jesus och utvecklas i sina gåvor och förmågor.

Pastorn behöver vara en trygg person och ha god självkänedom, ha initiativförmåga, vara stabil och flexibel för att tåla olikhet och kunna agera utifrån egna och andras insikter. Till mognaden hör också insikt om sin egen sårbarhet och mod att se sina begränsningar. Pastorn behöver förmåga att samarbeta i små och stora sammanhang, med olika människor och i olika miljöer.

Utbildning

Huvudalternativet är utbildning med inriktning på församlingstjänst vid ALT eller annan likvärdig utbildning. I utbildningen bör det ingå relevant praktisk träning. Tidigare utbildning kan kompletteras i anpassad omfattning vid ALT.

Grunden för tjänst som EFK-pastor kan också vara den erfarenhet en person fått genom församlingsledarskap, samt att den kallande församlingen vill bekräfta personen som sin pastor.

Av omsorg om både pastor och församling är det angeläget att specialutbildning kan erbjudas de som har erfarenhet men saknar viss teologisk utbildning för pastorstjänst.

EFKs Sverigeprogramms vigselkurs och kurs om tystnadsplikt är obligatoriska för alla EFK-pastorer. ALTs kurs där EFKs historia och teologi bearbetas är av stor betydelse för att förstå EFK som sammanhang och rekommenderas.

Samhälle och församling är i ständig förändring. För att utvecklas i sin tjänst och svara upp mot dessa förändringar är det viktigt att pastorn står i ett livslångt lärande. Pastor och församlingsledning bör tillsammans komma överens om och lägga tillräkta för kontinuerlig kompetensutveckling.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

För att hålla i tjänst

Församlingens ansvar

Församlingen kallar till pastorstjänst och församlingsledningen ansvarar och utövar arbetsgivaransvar för de anställda och ska sträva efter att arbeta för en god arbetsmiljö och goda förutsättningar för den anställde att utföra sin tjänst. För detta finns stöd från arbetsmarknadens parter och EFKs församlingar förväntas ingå i Arbetsgivaralliansen och följa de avtal som skrivs. Den anställde ska ha en arbetsbeskrivning som årligen utvärderas tillsammans med tjänsten i ett medarbetarsamtal och lönesamtal. Församlingen ska ha rutiner för detta tillsammans med arbetsmiljöträffar.

Relationer och handledning

Den ömsesidiga förpliktiggande gemenskapen i EFK konkretiseras för pastorn genom att han eller hon regelbundet odlar gemenskapen i samfund och medarbetarförbund oavsett typ av pastorstjänst. De naturligaste mötesplatserna för detta är kongress, representantskapsmöte, medarbetarförbundets årliga möte samt regionala pastorsträffar. Dessa bör prioriteras.

Alla pastorer bör stå i någon form av kontinuerlig handledning och/eller mentorskap. Formerna för detta kan variera där EFKs Sverigeprogram erbjuder olika typer av handledningsgrupper. Pastor och församlingsledning ansvarar tillsammans för att upprätta mentorsrelationer.

Församlingsledningen behöver kontinuerligt uppmuntra till och möjliggöra att dessa former av stöd kommer till stånd.

Sverigeprogrammets stöd

EFK ger genom Sverigeprogrammet och dess förtroenderåd församlingar råd i pastorsfrågor.

Förtroenderådet står till förfogande för att hjälpa församlingar att få medarbetare samt bistå församlingar när problem uppstår som kan ha med pastorsrollen och pastorstjänsten att göra. Rådet arbetar med utgångspunkt i de ordningar som anges i detta dokument och utifrån det uppdrag som de fått.⁷

Sverigeprogrammet anordnar viss fortbildning och erbjuder retreatar för pastorer.

Genom EFKs Sverigeprogram kan personalvårdssamtal erbjudas anställda medarbetare i EFKs församlingar enligt den ordning som finns framtagna för detta.⁸

Avslut av tjänst

Tjänsten som pastor i en församling kan avslutas på olika sätt och av olika skäl.

På pastors begäran

En anställning avslutas när en pastor går i pension eller utifrån eget önskemål avslutar tjänsten av annat skäl. När en person av sådana skäl avslutar sin anställning, ska församlingen och personen avgöra om personen ska fortsätta att räknas som en av församlingens pastorer eller inte. Om personen kvarstår som pastor innebär det att hon eller han har kvar pastorala uppgifter och ansvar på något sätt. Hur detta ska se ut behöver församlingen och personen ha en tydlig överenskommelse om.

⁷ EFKs förtroenderåd arbetar under ett uppdrag som tagits fram av EFKs ledning.

⁸ Personalvården anordnas i samarbete med Ekumeniakyrkan och regleras av en skrivelse som du hittar på www.efk.se genom att ange sökordet "personalvård".

EVANGELISKA FRIKYRKAN

På församlingens begäran

En pastors tjänst kan också avslutas på församlingens begäran. Det kan handla om skäl som sviktande ekonomi i församlingen eller att en omorganisation behöver göras. Det kan också handla om att förutsättningarna för pastorstjänst enligt kriterierna ovan ifrågasätts av församlingen. Om en sådan situation uppstår bör församlingsledningen med hjälp av förtroenderådet utreda ärendet. Arbetsgivaralliansen står också till förfogande för församlingsledningen i sådana fall, på samma sätt som en facklig företrädare finns till hands för anställda som är med i facket. Församlingsledningen kan som en följd av en sådan situation behöva fatta beslut om att en pastors tjänst ska avslutas.

Det är alltid den lokala församlingsledningen som beslutar om personens fortsatta tjänst. Frågan om en anställd pastors lämplighet att kvarstå som pastor får inte diskuteras i ett församlingsmöte. Ett sådant samtal i ett församlingsmöte är inte något en medarbetare ska utsättas för och är heller inte förenligt med arbetsmiljölagstiftningen. Om ett beslut om avslut av tjänst har fattats behöver församlingsledningen informera församlingen på ett korrekt sätt.

Ett bra avslut

I samband med att tjänsten avslutas, oavsett skäl, behöver församlingen ha ett avslutningssamtal med pastorn. I ett sådant samtal ställs utvärderande frågor till pastorn som främst syftar till att hjälpa församlingen att bli ännu bättre på att ta tillvara de som står i församlingens tjänst. Samtidigt hjälper det personen att reflektera över sin tid och tjänst i församlingen.

Dessutom erbjuder även förtroenderådet ett samtal efter avslutat tjänst, oftast efter att det gått tre till nio månader efter att personen slutat. Här ges möjlighet att berätta om bakgrunden för avslutet. Samtalet är också en möjlighet för förtroenderådet att samla kunskap om varför pastorer avslutar sina tjänster. Det är också möjligt att fortsätta att ta emot personalvårdssamtal en tid efter att en pastorstjänst har upphört om det finns skäl för detta.